

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ (НА МАТЕРІАЛІ ІМЕННИКІВ)

Миклащук В. П.

(Сумський державний університет)

Наукові керівники – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

(Сумський державний університет)

Тур В. К. (ОАО «Укрнафтохімпроект», м. Київ)

Всі слова у мові мають певні спільні і відмінні характеристики, завдяки чому їх можна об'єднати в різні групи і розряди. Так, за визначенням Дудик П., «лексико-семантичні групи слів – такі групи повнозначних слів, кожна з яких своєрідна лексично, семантично і за виконуваними стилістичними функціями» [1]. Оскільки семантична складова є важливою характеристикою в цьому випадку, то визначення *лексико-семантичні групи слів* більше стосується повнозначних слів і виражається у таких їх відносинах, як синонімія, омонімія, паронімія, омонімія, антонімія, гіпонімія.

Історія розвитку англійської мови призвела до того, що в ній є багато синонімічних рядів, слова в яких належать до різних стилістичних шарів лексики. Як правило, власні слова є нейтральними, їх греко-латинські синоніми більше вживаються у науковій літературі, а французькі відповідники властиві художнім текстам. За визначенням Швачко С., «найістотніша, об'ємна інформація реєструється метаметазнаком» [2]. Звісно, це не аксіома, але проілюструвати цю закономірність можуть такі приклади:

– beginning – “*verbal noun from 'begin' ”*, “*Old English beginnan "to attempt, undertake" ”* [3],

– commencement – “late 13c., “a beginning, act or fact of coming into existence,” from Old French *comencement* “beginning, start” (Modern French *commencement*), from *comencier* “to begin, to start” (see *commence*)”, “to start, initiate, cause to begin to be” (transitive) [3];

– death – “Old English *dea* “total cessation of life, act or fact of dying, state of being dead; cause of death”” [3],

– departure – “from Old French *departeure* “departure,” figuratively, “death, act or fact of leaving the present life”” [3].

Як видно з прикладів, стилістично нейтральні слова *beginning*, *death* є власно англійськими, а книжні слова *commencement*, *departure* належать до запозичених лексичних одиниць. Наявність спільних рис в словах порівнюваних мов не верифікує тотожності їх лексичних систем, бо ці риси мають конкретний прояв в кожній мовній системі [4]. В українській мові також спостерігається подібна тенденція: власні слова є нейтральними за стилем, а от запозичені лексичні одиниці більше вживаються у наукових текстах, ділових паперах і публіцистиці. Такі синоніми можуть становити певні складнощі при перекладі, адже вживаються із певною стилістичною метою. Тоді можуть бути застосовані такі рішення: 1) слово передається еквівалентом у мові перекладу зі збереженням стилістичної функції, 2) книжне слово в оригіналі замінюється на слово з такою ж стилістичною функцією, хоча і відмінне за значенням, 3) застосовується прийом компенсації, коли книжне слово в оригіналі замінюється нейтральним у перекладі, але інша лексична одиниця, що є стилістично нейтральною в оригіналі, передається книжним словом у перекладі задля збереження загальної атмосфери твору, 3) книжне слово в оригіналі передається нейтральним у перекладі.

Прикладом, що ілюструє випадок № 2, є такий: : “*Departure of Boromir*” [5] – «*Прощання з Боромиром*».

Отже, слова об’єднують у лексико-семантичні групи за своїми стилістичними і смисловими характеристиками. Багатство української та англійської мов полягає у великій кількості синонімів, що належать до різних стилістичних прошарків лексики, а це може становити певні складнощі при перекладі.

1. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик // Літературне місто. Онлайн-бібліотека української літератури. Освітній онлайн-ресурс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=5500>. – (30.01.2020).
2. Швачко, С. О. Лакуни лексико-семантичного поля гумор: лексикографічний аспект [Текст] / С. О. Швачко, І. К. Кобякова, Т. О. Анохіна // Записки з романо-германської філології. – 2018. – Вип. 1 (40) – С. 54–64. - DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1\(40\).137059](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1(40).137059).
3. Online Etymology Dictionary. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.etymonline.com/>. – (30.01.2020).
4. Кобякова И. К. Введение в сравнительную типологию номинативных и коммуникативных единиц английского, русского и украинского языков: учеб. пос. / И. К. Кобякова, С. А. Швачко. – Сумы: СумГУ, 2017. – 199 с.
5. Tolkien J. R. R. The Lord Of The Rings: Two Towers (1955) / John Ronald Reuel Tolkien. [Electronic resource]. – Access mode: http://ae-lib.org.ua/texts-c/tolkien__the_lord_of_the_rings_2__en.htm. – (30.01.2020).

Миклащук, В. П. Лексико-семантичні групи (на матеріалі іменників) [Текст] / В. П. Миклащук: наук. кер.: І.К. Кобякова, В.К. Тур // Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 147 -149.